

- ห.จ.ช. ก.ร.5 ขช/21, ขช 9/41 เอกสารกระทรวงยุติธรรม เรื่อง ถนนบ้านพานถม
ในเรื่องตัดถนนราชดำเนินนอก
- ห.จ.ช. ม-ร.5 กษ/1 กษ. 1/4 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่องความเห็นแลวิธี
จัดตั้งสภาเกษตรพานิชการ รัตนโกสินทศก 112-115
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 1/4 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการเรื่องความเห็นของพระยาประชาชีพบริบาล
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 3.1/1 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง เบ็ดเสร็จจัดกระทรวงนา
(5 มิ.ย. 108-21 ม.ค. 118)
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 3. 1/3 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง พระราชทานที่นา
แก่พระนมจัน (18-27 ก.ย. 109)
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 3.3/2 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง ที่นา บางสะแก แขวง
กรุงเก่า พระยาภาสคิจะยกให้เจ้าฟ้ามหาจักรีราช (15 ต.ค. 109)
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 3. 3/5 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง หลวงโลกชิปขุนเทพยากร
ขอรับพระราชทานที่นาหลวง ตำบลแสบแสบ หัวหมาก แขวงกรุงเทพฯ (15 มี.ค. 111- 22
มี.ค. 114)
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 3. 3/10 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง กรรมการตัดสินความนา
และคดีเรื่องนารวมหลายรายปี 115-8
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 3. 3/27 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง ราษฎรทางคลองรังสิต
ทูลเกล้าฯ ถวายที่นาให้เป็นของหลวง (6 พ.ย. 119-23 พ.ย. 119)
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 3.3/31 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่องที่นาในคลองมหาสวัสดิ์
(14 พ.ค. 121-7 มิ.ย. 122)
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 3.3/33 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่องที่นาของพระองค์เจ้า
ดิถนพรัฐที่เมืองไชยศรี
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. / 4 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง ลักษณะแลเหตุการณ์ของ
พระราชบัญญัติที่ดินนี้
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 4/7 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง กฎเสนาบดี กระทรวงเกษตรราชการ
สำหรับการออกโฉนดที่ดิน และรายงาน มร. เกรแฮมและพระประชาชีพบริบาล
- ห.จ.ช. ม-ร. 5 กษ. 4/14 เอกสารกระทรวงเกษตรราชการ เรื่อง กงซูลฝรั่งเศสร้องว่า
เจ้าพนักงานไม่ออกหนังสือสำหรับที่ดินให้แก่คนบังคับฝรั่งเศส
(25 ต.ค. - 11 พ.ย. 126)
- ห.จ.ช. ร. 5 น. 2/22 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง เสียทางรถไฟสายเพชรบุรี

- ห.จ.ช. ร.5 น.18.3/32 เอกสารกระทรวงนครบาลเรื่อง “ โต้ะหทัย โป โสมบังคับฝรั่งเศส ร้องว่า
พนักงานปักเขตสร้างถนนเข้าไปในที่ขอรับค่าที่ วาละ 30 บาท (4 ก.ค.- 14 ก.ย. 125)
- ห.จ.ช. ร. 5 ม./46 เอกสารกระทรวงมหาดไทย เรื่อง มณฑลกรุงเก่า
- ห.จ.ช. ร. 5 ม./50, ม. 45/4 เอกสารกระทรวงมหาดไทย เรื่อง เทศาภิบาล
มณฑลนครไชยศรีขอให้มีเจ้าพนักงานเก็บอากรสวน (14 ส.ค. 119-16 ส.ค. 119)
- ห.จ.ช. ร. 5 ย/2/17 เอกสารกระทรวงยุติธรรม เรื่อง ประกาศยกเลิกกฎหมาย
เบ็ดเสร็จ 2 มาตรา (13 พ.ค. 120)
- ห.จ.ช. ร. 5 กส. 7/670 เอกสารกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่อง กรมแผนที่
- ห.จ.ช. ร. 5 กส. 13/232 เอกสารกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่อง กระทรวงเกษตรราธิการ
สั่งให้ข้าหลวงออกโฉนด กรมเพาะปลูก และเมืองมณฑลต่างๆ
สืบนำฝืนต้นเข้าและเหตุที่เกิดอันตรายแก่ต้นเข้า ร.ศ. 126
- ห.จ.ช. ร. 5 น.3.2 ซ/2 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง ใบจดหมายบันทึกตรวจราชการ
มาแต่เมืองรัษฎบุรีฯ
- ห.จ.ช. ร. 5 น.3.2 ซ/7 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง ส่งรายงานตรวจราชการ
ต่างๆ ในเขตแขวงเมืองรัษฎบุรี
- ห.จ.ช. ร. 5 น.3.2 ซ/8 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง ออกไปตรวจราชการเมืองรัษฎบุรี ร.ศ. 127
- ห.จ.ช. ร. 5 น.3.2 ซ/14 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง มีบอกว่าได้ออกตรวจราชการท้องแขวง
ประจำเดือน สก 124
- ห.จ.ช. ร. 5 น.3.3 ฉ/11 เอกสารกระทรวงนครบาล ปีที่ 2 ในจำนวน 2 ปี เรื่อง กรมหลวง
ประจักษ์ยั้งคำร้องทุกข์ว่าเจ้าพนักงาน เมืองนคราเขื่อนขันธิไม่ปิดท้านบ้น้ำเค็ม
- ห.จ.ช. ร. 5 น.3.3 ฉ/13 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง บอกส่งเงินค่าน้ำ ปี ร.ศ. 108
- ห.จ.ช. ร. 5 น.3.3 ฉ/38 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง กระทรวงยุติธรรมขอให้ส่งสำนวน
ความนายเจียม ทนายเจ้าพระยารัตนบดินทร์ โจทย์ นางสุตา นายริ้ว นายสีกับพวก 51 คน
จำเลยว่าขัดขึ้นหาไปจากที่นา ตำบลปลายคลองเด็ก” (24 พ.ย.114-10 ธ.ค.117)
- ห.จ.ช. ร. 5 น.46.1 ฉ/47 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง จีนมีชื่อหลายคนเข้าซื้อกัน
ทำเรื่องราวขึ้นว่าราษฎร ปลูกเรือนลงใบคลองบางรัก เปนที่กัคขวาง แก่เรือที่จะไปมา
ขอให้กรมพระนครบาลสั่งอำเภอลี้เสียด้วย
- ห.จ.ช. ร. 5 น.46 1/49 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง มีราษฎรปลูกเรือนโรงเรือ
ยื่นลงมาในคลอง

หลอด		เปนอันมาก ๆ
บางลำพู		
ผดุง		

- ห.จ.ช. ร. 5 น.46.1/54 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง คอมมิตีกราบบังคมทูล
ขอตั้งพิทักษ์ค่าหลังคาเรือน โรง ตึก ที่ราษฎรที่ด้อยถูกไล่ทำถนนต่างๆ จัด
เป็นธรรมเนียมต่อไป ร.ศ. 110
- ห.จ.ช. ม.ร. 6. กษ/1 เอกสารกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่อง Report of the First Annual
Exhibition of Agriculture and Commerce held in Bangkok April 1910 by J.C Barnett
- ห.จ.ช. ม.ร. 6. กษ/1, กษ.1/6 เอกสารกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่อง “จัดการบำรุงนาฯ,
เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี”
- ห.จ.ช. ม.ร. 6. กษ/9, กษ.7/1 เอกสารกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่อง “ประกาศข้อบังคับการ
ออกใบเหยียบย่ำชั่วคราว ร.ศ. 129”
- ห.จ.ช. ม.ร. 6. กษ/9, กษ.7/4 เอกสารกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่อง หม่อมเจ้าพูนศรีออก
โฉนดที่ดินตำบลเกาะใหญ่ให้พระยาบรรณา (10 พ.ค. 2451- 6 ส.ค. 2456)
- ห.จ.ช. ม.ร. 6. กษ/9, กษ.7/5 เอกสารกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่อง ห้ามไม่ให้จับจอง
ที่ดินในเกาะชายทะเล ในพระราชอาณาเขตฯ
- ห.จ.ช. ร. 6 รล. 26. 2 ก/1-5 เอกสารกรมราชเลขาณูการ เรื่อง ที่นาตำบล
คลองควาย จ.ปทุมธานี
- ห.จ.ช. ร. 6 น. 15/6 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง ลายพระราชหัตถ์เลข
ส่งรายงานหม่อมเจ้าจรูญศักดิ์กฤษณากรไปตรวจดูเรื่องที่ดิน
ทางแหลมมลายู ร.ศ. 129
- ห.จ.ช. ร.6 น. 15/12 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง บริษัทขุดคลองเลกุนาสยาม
- ห.จ.ช. ร.6 น. 15. 2 ค/1 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง หลวงสันติศรฐารักษ์
ขอจับจองที่ดินตำบลคลองควาย (24 พ.ค. 2447-20 ส.ค. 2457)
- ห.จ.ช. ร.6 น. 21/31 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง รายงานการประชุม
กระทรวงนครบาลว่าด้วยคลองต่างๆ
- ห.จ.ช. ร.6 น. 21/57 เอกสารกระทรวงนครบาล เรื่อง การขยายถนนพระราม 4
(8 มิ.ย. - 4 ก.ค. 2468)

1.2 เอกสารที่ตีพิมพ์แล้ว

กนกศักดิ์ แก้วเทพ, ประวัติศาสตร์ความเคลื่อนไหวของชาวนาไทยจากอดีต – ปัจจุบัน :

บทวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์การเมือง. เสนอต่อคณะอนุกรรมการฝ่ายวิจัย
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 1 มิถุนายน 2526.

- จดหมายเหตุร้ายกาลที่ 2 จ.ศ. 1173 เรื่อง ร่างที่องคราถึงหัวเมืองเรื่องข้าหลวง
 รั้งวัดนาออกตราของที่ดิน จ.ศ. 1173 . มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์
 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์
 ในวันพระราชสมภพครบ 203 ปี 24 กุมภาพันธ์ 2514 . กรุงเทพฯ :
 องค์การค้ำของคุรุสภา, 2514.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ . ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 1 . กรุงเทพฯ :
 องค์การค้ำของคุรุสภา, 25
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ . ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 2 . กรุงเทพฯ :
 องค์การค้ำของคุรุสภา, 2528.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ . ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 3 . กรุงเทพฯ :
 องค์การค้ำของคุรุสภา, 2504.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ . พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2408-2411 . กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา, 2506.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ . ราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ 4 . กรุงเทพฯ :
 บริษัทสำนักพิมพ์ดินฉบบ้างจำกัด, 2540.
- จี. วิลเลียม สกินเนอร์ . สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์, แปลโดย
 พรรณี นัทรพลรักษ์ และคนอื่นๆ . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- จุลจักรพงษ์, พระองค์เจ้า . เกิดวังปารุสก์ฉบับสมบูรณ์ . พิมพ์ครั้งที่ 11 . กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์ริเวอร์บุ๊คส์ จำกัด, 2540.
- เจริญ คัมภีร์ภาพ และคนอื่นๆ . สารัตถะแห่งสิทธิชุมชน : หลักการและความ
 เคลื่อนไหวเรื่องสิทธิชุมชนในทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 กรุงเทพฯ : บริษัทเคล็ดไทย, 2540
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง บรรณาธิการ . วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า
 พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2535.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา . บ้านกับเมือง กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2529
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ . เรื่อง ของสองนคร . กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์เจ้าพระยา, 2524
- ชัย เรื่องศิลป์ . ประวัติสังคมไทยสมัยโบราณ ก่อนศตวรรษที่ 25 . พิมพ์ครั้งที่ 3

- กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด, 2539
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ยอดคน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์, 2524.
- ญาติ ประภาพันธุ์. ระบบเจ้าภีณายาอากรสมัยกรุงเทพฯ ยุคต้น. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2524
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา . ชุมนุมพระนิพนธ์สมเด็จพระ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2534.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา . พระราชพงสาวดาร
กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2526.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา . พระราชพงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์
รัชกาลที่ 2 เล่ม 2. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2505.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา . เทศาภิบาล.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2545.
- เดวิด บรูซ จอห์นสัน . สังคมชนบทและภาคเศรษฐกิจข้าวของไทย พ.ศ. 2423-2473 แปลโดย
พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม และคนอื่นๆ . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530
- ธิดา สาระยา . ประวัติศาสตร์ชวาเนาสยาม. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
(มหาชน), 2544.
- ธิดา สาระยา . รัฐโบราณในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : กำเนิดและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2537.
- นราธิประพันธ์พงศ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมพระ . จดหมายเหตุลาอุแบร์เล่ม 1 กรุงเทพฯ :
องค์การค้าของคุรุสภา, 2505.
- นราธิประพันธ์พงศ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมพระ . จดหมายเหตุลาอุแบร์เล่ม 2 กรุงเทพฯ :
องค์การค้าของคุรุสภา, 2505.
- บุญตา สืบประดิษฐ์ บรรณาธิการ . สามทศวรรษป่าชุมชน : ท้ามกลางความสับสนของสังคมไทย.
เชียงใหม่ : บีเอสการพิมพ์ 2542
- ประชุมพงสาวดาร เล่ม 38 (พงสาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม).
กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2512.
- ปิยนาด บุนนาค. รายงานผลการวิจัยการพัฒนาคมนาคมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช,
กันยายน 2518).
- ปิยนาด บุนนาค . อาศรมความคิดเรื่องคลองในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

- กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537
- ปิยะฉัตร ปิตะววรรณ . ระบบไพร่ในสังคมไทย พ.ศ. 2411 - 2453 .
- กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526
- ปราณี กล้าส้ม . ย่านเก่าในกรุงเทพฯ . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2545
- ร. แลงกาศ์ . ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยเล่ม 2 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526
- ราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าพี่ยาเธอกรมหลวง . คำพิพากษากรรมกรฎีกาบางเรื่อง เล่ม 2 ปี 121 ถึงปี 122
มปท : มปป.
- ราชบุรีดิเรกฤทธิ์, สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอกรมหลวง . เปิดพระรูปเล็กเซอร์กฎหมายที่ดิน และกฎหมาย
หัวเมีย . พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมเจ้าวิมาทิตย์ ร์พีพัฒน์ ณ สุสาน
วัดเทพศิรินทราวาส 16 กุมภาพันธ์ 2502
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล และสุภาวงศ์ จันทวานิช . บรรณาธิการฉบับภาษาไทย . ชาวจีนแต่จิวใน
ประเทศไทยและภูมิภาคเดิมน่าสนใจสมัยที่สอง ทำเรื่องชาน โถว ค.ศ. 1860-1949
(พ.ศ. 2403-2492) . กรุงเทพฯ : ศูนย์จีนศึกษาสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2539.
- วรรณกรรมและประวัติศาสตร์, กอง, กรมศิลปากร . พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 2
กรุงเทพฯ : กรมศิลปากรจัดพิมพ์ , 2542
- วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, มหาวิทยาลัย . ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 166 เล่ม 2 .
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- วีระเดช พะเยาศิริพงษ์ . รวมกฎหมายที่ดิน . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา, มปป.
- สนธิสัญญาและกฎหมาย, กรม, กระทรวงต่างประเทศ . สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่าง
ประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การการค้าระหว่างประเทศในหนังสือชุดประมวล
สนธิสัญญา เล่ม 1 พ.ศ. 2160-2412 กรุงเทพฯ : มปป.
- สมภาพ มานะรังสรรค์ . แนวโน้มพัฒนาการเศรษฐกิจไทยในช่วงก่อนและหลังการปฏิรูปการปกครอง
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2544.
- สมสมัย ศรีสุทรพรรณ . โฉมหน้าของศักดินาไทยในปัจจุบัน . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นกสูท, 2539.
- สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 4. กรุงเทพฯ.. โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2503.
- สาส์นสมเด็จพระเจ้า เล่ม 22 . พระนคร : องค์การค่านของคุรุสภา, 2505.
- สิริวรรณวิวัฒน์, พระครู . ประวัติตลาดน้ำ ดำเนินสะดวก . ราชบุรี : วัดหลักทนต์นาราม, 2536.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ . แม่น้ำลำคลองสายประวัติศาสตร์ . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2544

สุนทรีย์ อาสะไวย์ . ประวัติคลองรังสิตการพัฒนาคือดินและผลกระทบต่อสังคม พ.ศ. 2431-2457 .

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

สุนทรีย์ อาสะไวย์, “ปัญหาการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินในประเทศไทยของคนต่างชาติ : ศึกษากรณีของญี่ปุ่น พ.ศ. 2398 – 2480” ในไทยคดีศึกษา รวมบทความทางวิชาการเพื่อแสดงมุติฐานจิต อาจารย์พันเอกหญิง คุณนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการจัดงานแสดงมุติฐานจิตครบรอบ 60 ปี อาจารย์พันเอกหญิง คุณนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, มปป.

สำนักพระราชวัง . กฎหมายในรัชกาลที่ 5 เล่ม 1-3 ในจำนวน 5 เล่ม . ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์พระราชทานในงานพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันเสาร์ที่ 23 สิงหาคม พุทธศักราช 2540 . กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, 2540.

อาคม พันธ์ยะ และ นิธิ เอียวศรีวงศ์. ศรีธรรมเทพนคร พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2545.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. มติชุมชน : วิถีคิดท้องถิ่นว่าด้วย สิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544.

บทความ

มานพ ดาวรัตน์สกุล . กฎหมายเกี่ยวกับชาวต่างชาติในสมัยกรุงศรีอยุธยา .

รวมบทความประวัติศาสตร์ 21 (พุทธศักราช 2542) : 96-110

มาลี พงษ์พงสาวลี และกิตติศักดิ์ ปรกติ . (ร่าง) บทสังเคราะห์งานวิจัยสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 . สถาบัน กฎหมายเปรียบเทียบ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอกสารประกอบการสัมมนา เวทีวิชาการสาธารณะ เปิดศักราชสิทธิชุมชน ครั้งที่ 1 ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร 1-2 (มีนาคม 2544) : 1-51

ยศ สันตะสมบัติ . สิทธิชุมชน พัฒนาการและการปรับกระบวนการที่ศูนย์มานุษยวิทยาใน เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง สิทธิชุมชน วันที่ 27-29 (มีนาคม 2545)

สุภรณ์ โอเจริญ . ชาวมอญในประเทศไทย . วารสารเมืองโบราณ 10 (กรกฎาคม-กันยายน 2527) : 14-23.

อุมีร์ คำรหัสเลิศ . ชุมชนบ้านครัว : ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของกรุงเทพฯ . วารสารไทยศึกษา 1 (มกราคม – มิถุนายน 2544) : 82-93.

วิทยานิพนธ์

กนิษฐา ชิตช่าง . มูลเหตุของการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 . วิทยานิพนธ์

- ปริญญาหมาบัณฑิต , สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2532
- กิตติ ตันไทย . คลองกัมระบบเศรษฐกิจของไทย (พ.ศ. 2367-2453) . วิทยานิพนธ์
ปริญญาหมาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519
- นพรัตน์ นุสธรรม . การปฏิรูปกฎหมายที่ดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว .
วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- พรทิว สุปัทมานนท์ . การจัดการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2444-2475 . วิทยานิพนธ์
ปริญญาหมาบัณฑิต, สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542
- เยาวรัตน์ พุฒิมานรดีกุล . การเปลี่ยนแปลงของกรุงเทพฯ ในช่วงรัชกาลที่ 5-7 และผลกระทบทาง
สภาวะแวดล้อมต่อประชาชน . วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526
- ศิวรักษ์ ศิวรมย์ . กระบวนการแบ่งชนชั้นชาวนาในชนบท : ศึกษาเฉพาะชาวนาภาคกลาง
พ.ศ. 2485 - 2524 . วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527
- สมชาย หลังหมอยา . ปัญหาชาวนาและนโยบายของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว . วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521
- สยามพร ทองสารี . ผลกระทบจากการตัดถนนในกรุงเทพฯ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) : ศึกษาเฉพาะกรณีการตัดถนน
ในกำแพงพระนครด้านเหนือ และด้านใต้พระนคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต,
สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- สุนทรী อาสะไวย์ . การพัฒนาระบบการชลประทานในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2493 .
วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- อดิศร หมวกพิมาย . กรมท่ากัมระบบเศรษฐกิจไทย : วิเคราะห์โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลง
ตั้งแต่สมัยธนบุรีถึงการทำสนธิสัญญาบาวริง พ.ศ. 2310-2398 .
วิทยานิพนธ์ ปริญญาหมาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

อรทิพย์ เทสสิริ . การถือครองที่ดินในประเทศไทย พ.ศ. 2444-2475 :
 ศึกษาเฉพาะกรณีมณฑลกรุงเทพฯ . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

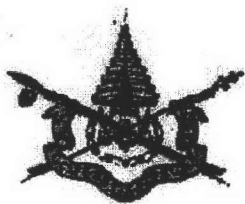
2. ภาษาอังกฤษ

- Beck, Steve Van. The Chao Phya River in Transition. Kuala Lumpur : Oxford University Press, 1995.
- Crawford, John, Sir. Journal of an embassy to the Courts of Siam and Cochinchina . Malaysia : Oxford University Press, 1987
- Dilok Nabarath, Prince . Siam's Rural Economy under King Chulalongkorn . Bangkok : White lot us.
- Feeny , David . The Political Economy of Productivity Thai Agricultural Development 1880-1975 . Vancouver : University of British Columbia Press, 1992
- Pipe , Jacqueline M. Rice in South - East Asia , Culture and Landscapes . Malaysia : Indah Photosetting Centre Sdn Bhd, 1993.
- Sharp , Lauriston and Hanks , Lucien M. Bangchan Social History of Rural Community in Thailand. U.S.A : Cornell University Press, 1978.
- Simon de la Loubere . The Kingdom of Siam . Reprinted Kuala Lumpur : Oxford University Press , 1969.
- Takaya , Yoshikazu . translated by Peter Hawkes . Agricultural Development of Tropical Delta , a Study of the Chao Phraya Delta. Hawaii : University of Hawaii Press, 1987.
- Tips , Walter E.J. Gustave Rolin - Jaequemyns and the making of Modern Siam . Bangkok : White Lotus , 1996

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ๓๔/๒๖๖

วังปวยไท

วันที่ ๒๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๕
 ตามที่ได้มีคำสั่งถึงเจ้าพนักงานรักษาคณะที่ ๓๐/๔๓๖
 ลงวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓ เรื่อง ราษฎรชาวเข
 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
 กล่าวโทษหม่อมราชวงศ์ส่วพรรณ สนิทวงศ์ ณ กรุงเทพมหานคร
 มีความแจ้งอยู่แล้วนี้

เจ้าพนักงานรักษาคณะที่ ๓๐/๔๓๖ ได้
 รายงานการไต่สวนในเรื่องนี้มา เห็นว่าเป็นคดีที่
 ยากเรื่อง ๑ ซึ่งต้องการความพิจารณาอย่างระมัด
 รอบคอบ จึงได้ถวายสำนวนการไต่สวนให้สัมเส
 กรมพดท้าวระวงศ์ว่าไปทรวง ตราวจพิจารณคดีชั้น
 ดั่งแจ้งอยู่ในบรรทัดนี้แล้ว

เราได้พิจารณาข้อความทั้งนี้ประกอบกัน คงได้
 ความว่า เดิมพระองค์เจ้าส่วพรรณได้ขุดคลองขึ้น
 ที่ตำบลคลองควาย เรียกชื่อใหม่ว่าคลองสระ เพื่อจะ
 ทดลองวิธีทำเขื่อนอย่างใหม่ โดยเห็นว่าภายหลังจะคิด
 ขุดคลองที่เหล่านั้นเป็นกรรมสิทธิ์ ครั้นวิธีทำเขื่อน
 ใหม่นี้ไม่สำเร็จประสงค์ จึงละทิ้งที่ ๒ ฝั่งคลองไว้จน

ทดลองสิทธิแล้ว ฝ่ายราษฎรเห็นหิวรกกั๊งว่องเปล่า
 เตาไก่อ้นลกกั๊งทำเป็นเกได้ผลดี จึงพากันมาทำเหมากขึ้น
 ผู้ชดคลองเสียดตยได้ใช้ออชยให้ราษฎรยอมทำสัญญา
 เข้าให้เข่ง ทำสัญญามัดจำซื้อที่เหล่านั้นบ้าง ดังนี้ เขา
 จึงเห็นพ้องกับพตกรให้สมเด็จกรมพลทวระวงศ์ฯ
 ว่า ปัญหาเรื่องที่ว่าพระองค์เจ้าลายจะได้อนุญาตชด
 คลองทุกไม่ว่าสำคัญในชั้นนี้ ก็ฝ่ายพระองค์เจ้าลาย
 ได้ฮักฮือฮืออยู่ ก็สมควรจักได้กรรมสิทธิในพื้นผ้ง
 คลองนั้น แต่ได้ความขัดออกไปว่า ฝ่ายพระองค์
 เจ้าลายได้ทอดทิ้งให้เริ่มปฏิบัตืตามกฎหมาย ราว
 กรรมสิทธิไปเสียดตยแล้ว ขวักราษฎรจึงเห็นมา
 ทำเหมากเกิดกรรมสิทธิขึ้น คดีเป็นดังนี้ แม้นว่าฝ่าย
 ผู้ชดคลองจะได้เคยปกปักรักษาเงินมา ก็จักกลับมา
 ฮักสิทธิเดิมซึ่งได้ตกไปแล้วไม่ได้ การเป็นมาใน
 เรื่องนี้ล้วนเป็นเรื่องที่ทำให้ประเด็นความผิด ราษฎร
 ผู้ปฏิบัตืควรได้ยกแปลงให้เจ้ากั๊งยังมีได้ออกกำหนด
 ให้หม่อมราชวงศ์สุวพรรณ ก็นั้นให้เลิกบสีกระ
 ทรวงยุติธรรม และเลิกบสีกระทรวงเกษตราธิการ

I

จัดการ บังคับ ชุ่ยซ่า ให้เป็นไปตามความเข้าใจ ใน
บรรพกิจของสัมมาสัมพุทธเจ้าแห่งวงศ์ ๆ ของทุก
ประการ

๗๕๖

๗๕๖

๗๕๖
๗๕๖

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นาง กนิษฐา ชิตช่วง เกิดเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2507 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย พ.ศ. 2524 สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิต จากสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับสอง เมื่อ พ.ศ. 2528 สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต จากสาขาประวัติศาสตร์ จากสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2532 เข้าศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิตภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2543-2547

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย